

Koi Gyula

REFORMOK ÉS ÁLLANDÓSÁG A KÖZIGAZGATÁS-ELMÉLET TANTÁRGY OKTATÁSÁBAN, TEKINTETTEL LŐRINCZ LAJOS TANTÁRGYALAPÍTÓ SZEREPÉRE

Reforms and Stability in the Course Administration Theory with Regards to Lajos Lőrincz as Course Initiator

Dr. Koi Gyula, PhD, egyetemi adjunktus, NKE ÁKK Általános Közigazgatási Jogi Intézet, tudományos munkatárs, MTA TK Jogtudományi Intézet, koi.gyula@uni-nke.hu

A tanulmány a Közigazgatás-elmélet tantárgy szerepét néhai Lőrincz Lajos professzor, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja adekvát publikációinak tükrében vizsgálja, kiemelve tantárgyalapítói szerepét. A tanulmány figyelmet fordít a latin administratio, valamint a magyar közigazgatás és reform szavak eredetére és etimológiájára. Tematikánk vizsgálja a közigazgatás-elmélet rendeltetését. A cikk etimológiai és történeti-visszatekintő módszert alkalmaz. E munka bemutatja a Közigazgatás-elmélet tantárgy történetének legfontosabb fordulópontjait. Elemzésre kerül a tantárgy oktatói személyi körének változása, a tananyag módosulásai, és a módszertani jellegű problémák köre is. Véggöveztetésünk: napjainkban a hazai és a nemzetközi közigazgatás-tudományi és jogtudományi tudományos folyóiratok teljességgel gyakorlati irányultságúak, azonban az elméleti kutatások elnyomásával egyidejűleg mindez nem más, mint a vég kezdete.

KULCSSZAVAK:

etimológia, felsőoktatás, közigazgatás-elmélet, közigazgatási jog, latin filológia, Lőrincz Lajos, reform

This study seeks the role of the course “Administration Theory” in the oeuvre of the late Professor Lajos Lőrincz’s (ordinary member of the Hungarian Academy of Sciences) adequate publications, emphasizing his merits as course initiator. The paper pays attentions to the origin and etymology of the Latin word administratio and the Hungarian word közigazgatás and reform taking into account the function of Administrative Theory. This article applies the etymological and historical-retrospective method. This work underlines the most important turning points in the history of the Administration Theory course. We introduce the changes of the educators in the tuition of the course, the different curricula, and the methodological problems, too. We conclude that the Hungarian (and international) administrative and legal scientific journals are absolutely practice-oriented, but the suppressing of theoretical research is the beginning of the end.

KEYWORDS:

Administration Theory; Administrative Law; Etymology, Higher education; Lajos Lőrincz; Latin philology, Reform

1. ALAPTANOK (FOGALMI, NYELVÉSZETI ÉS ETIMOLÓGIAI KÉRDÉSEK)

Tény, hogy e sorok írója lehetett a néhai Lőrincz Lajos akadémikus utolsó doktori (azaz PhD) hallgatója. Tudományos fokozatomat közigazgatás-tudományi témából szerezhettem, nevezetesen a magyar közigazgatás tudományát ért külföldi hatások tárgyköréből. A sors kegyetlensége úgy hozta, hogy az akkor a Verebéli Imre, az MTA doktora által irányított, a győri Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolájában 2010 szeptemberében megkezdett PhD-doktori stúdiumaim során épp csak a témaválasztásban tudtunk megegyezni Lőrincz professzorral és másik Doktorvateremmel, a győri Széchenyi István Egyetem Közigazgatási Jogi Tanszékét vezető Patyi András egyetemi docenssel, aki jelenleg professzor, és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem rektora. A tét az volt, hogy vajon a közigazgatásunkat ért külföldi hatásokat, vagy „csak” a közigazgatás tudományát, vagyis főleg a hazai közigazgatási jogot és közigazgatást ért külföldi hatásokat lenne-e célszerű feldolgoznom. Végül az utóbbi mellett döntöttünk, úgy érzem, nem egészen helytelenül. Ennek bizonyítéka a PhD-folyamat vége előtt, 2013-ban kiadott előzetes kismonográfia,¹ illetve az előbbi kötet anyagát nem tartalmazó PhD-monográfia,² és mindennek szerves folytatása az a szerep, amely a Magyary-életmű kritikai kiadásában reám hárul.³ Sajnos azonban mindebből Lőrincz Lajos professzor 2010. december 26-án bekövetkezett halála miatt csak igen keveset láthatott megvalósulni.

Lőrincz professzor egyik kedves témáját az a közigazgatási mesterszakon oktatott Közigazgatás-elmélet tantárgy, és a benne foglalt közigazgatás-tudomány jelentette, amelynek ma tantárgyfelelős oktatója lehetek. Így nyilván kötelességem számot adni e kurzus állandó és változó jegyeiről, ugyanis ezen a szalon kötődöm talán legerősebben ahhoz a személyhez, aki mesterem volt a jogban.

Mielőtt a tárgy kifejtésébe kezdek, szükséges a közigazgatás/adminisztráció, és a reform szó etimológiájának tisztázása mellett kitérni arra is, hogy az állandóság közzót itt milyen jelentésmező mentén használom.

1 Koi Gyula: *Évszázadok megszgyén. Négy magyar közigazgatás-tudós útkeresése és életpéldája*, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2013, 180.

2 Koi Gyula: *A közigazgatás-tudományi nézetek fejlődése. Külföldi hatások a magyar közigazgatási jog és közigazgatástan művelésében a kamerálisztika időszakától a Magyary-iskola koráig*, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2014, 487.

3 *Magyary Zoltán összes munkái (1919–1922)*, sorozatszerk. PATYI András; vál., összeáll., előtan.: Koi Gyula; lekt. MÁTHÉ Gábor, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2015, 237.

A közigazgatás kifejezéssel és rokonszávaival kapcsolatos összegző feltárást magam nem ismerek.⁴ Ilyen, korai szóba jöhető rokon kifejezés a latin *administratio* szócsalád, amelyet változatos jelentésben használtak a hazai latinságban 1000 és 1526 között. Előfordul működés, végrehajtás; kormányzás, irányítás; intézkedés, rendelkezés, intézés, kezelés; gondoskodás; megadás, szolgáltatás, kifizetés; hivatal, tisztség; valamint kérdőjelesen tanítás (*eruditio*) jelentéssel. Minket leginkább a kormányzás, irányítás; valamint a hivatal, tisztség jelentés érdekel. A kormányzás, irányítás jelentésmezőt a Harmatta-féle szótár latin jelzőkkel bontja királyi kormányzás/irányítás (*regni*); egyházkormányzat⁵ (*ecclesiae sim.*); valamint jószágkormányzás (*bonorum*) alesetekre.⁶ A királyi kormányzás/irányítás kifejezésre az alábbi példát hozza (a magyar szöveg saját – hozzátétőleges – fordításom): „Amidőn István király fiára hagyta az ország irányítását és kormányzását, igyekezett óvatosan eljárni.”⁷ A hivatal/tisztség kifejezésre az alábbi példát hozza (a magyar szöveg saját – hozzátétőleges – fordításom): „Amikor egy idelátogató bármely hivatalt viselővel [= hatósággal/hatóság tagjával], vagy bárki mással... [találkozik]”⁸ Bartal korábbi szótára két rokon példát hoz

- 4 A 18. század előtti magyar jogi nyelv feldolgozására lásd: Kovács Ferenc: *A magyar jogi terminológia kialakulása*, Akadémiai, Budapest, 1964, 206. A 18. század és a 19. század fordulóján használatos *terminus technicus*okra e kutatások folytatásaként értékelhető mű: B. Kovács Mária: *A magyar jogi szaknyelv a 18–19. század fordulóján*, Miskolci Egyetem, Miskolc, 1995, 139. Ezek a közigazgatást nem érintik. A hivatalos nyelv feldolgozásai sem foglalkoznak a kérdéssel. RÁBEL László: *Hivatalos nyelvünk. A közhivatalok magyartalanságainak megjavítása. Történeti és nyelvészeti tanulmány*, Szerző–Romwalter, Sopron, 1914, 237. Az 1 21 03 számú „A közigazgatás fejlesztésének komplex tudományos vizsgálata” elnevezésű OTTKT főirány (melyben Lőrincz Lajosnak is jelentős szerep jutott) keretében a közigazgatási nyelvet is vizsgálták: DEME László: *Közigazgatásunk nyelvi arculata*, A Magyar Nyelvtudományi Társaság kiadványai 162. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1982, 49.
- 5 Egyházkormányzó az, aki a még meg nem választott, vagy meg nem erősített, illetve jogainak gyakorlásában akadályoztatott érsek, püspök, apátúr (apácafejedelem/főapátnő) helyettesítője.
- 6 ed. HARMATTA János: *Lexicon latinitatis medi aevi Hungariae. A magyarországi középkori latinság szótára*, Vol. I., Fasc. 1., I. kötet, 1. füzet a, *ab, abs – aeternaliter*, Akadémiai, Budapest, 1987, LVIII., 102. Vö.: BARTAL Antal: *Glossarium mediae et infimae latinitatis Regni Hungariae*, Franklin, Budapest, 1901, 722.
- 7 „Cum Rex Stephanus ... filio curam *administrationis* et gubernandi sollicitudinem intenderet committere.” (1358 körüli összeállítás, 12. és 13. századi interpolált részekkel). Fellelhetése: szövegek. DOMANOVSKY Sándor: *Chronici Hungarici compositio saeculi XIV = Scriptorum rerum Hungaricarum tempore ducum regumque stirpis Arpadianae gestarum I.*, szerk. SZENTPÉTERY Imre, Akadémiai, Budapest, 1937, 319. Lásd a szótárban: HARMATTA: *Lexicon latinitatis...* I., lásd *i. m.*, 72. 1. hasáb, 28–30. sor.
- 8 „Utrum salutanda persona ... habeat aliquam famosa *administrationem* aut nullam.” (13. századi textus). Fellelhetése: szövegek. HORVÁTH Cyrill: *Johannis Lemovicensis abbatis de Zirc Libellus de dictamine et dictatorio syllogismorum = szövegek*. HORVÁTH Cyrill: *Johannis Lemovicensis abbatis de Zirc (1208–1218) opera omnia*, Szerző, Veszprém, 1932, 35. Lásd a szótárban: HARMATTA: *Lexicon latinitatis...* I., lásd *i. m.*, 72, 2. hasáb, 25–26. sor.

administrationalis,⁹ valamint *administrative*¹⁰ címszó alatt. Saját gyűjtésem alapján egy-egy 17. századi¹¹ és 18. századi,¹² a hazai latin kifejezéseket magyarázó forrásmunka hozza (nem közigazgatás értelemben) a szócsalád valamely tagját. Hozzá kell tenni, hogy az ilyen korai magyarázó művek, majd a 19. századi műszótárak megjelenésének oka az volt, hogy a hazai latinságban (főleg a jogban) egyes szavak mást jelentettek, mint a standard latinban.¹³ A későbbi, újkori hazai latinságban – a főbb alapforrások áttekintése után – úgy tűnik, hogy a 19. században meginduló magyar nyelvű közigazgatási jogi monografikus és tankönyviro-

- 9 Az *administrationalis* a magyarázat szerint: *ad administrationem pertinens* alakban, azaz 'kezelési' jelentésben áll. Bartal a Századok folyóirat VI. évfolyam 510. oldalát jelöli meg csupán forrásként. BARTAL: *Glossarium mediae... i. m.*, 14, 2. hasáb.
- 10 Az *administrative* itt a magyarázat szerint *via procurationis*, azaz 'hivatalos úton' jelentésben áll. Erre utaló példamondat a harmincadvám bérlésével kapcsolatban a kamarai és más hivatalnokok eljárását vizsgálja meg (1439-ből): „[...] de tricesimis ... cameris et quibuscunque officialibus in arendam *administrative* ... liberam dispondendi facultatem modo consueto habemus.” Albert király 1439. évi dekrétuma. Fellelhetése: FEJÉR György: *Codex diplomaticus Hungariae ac civilis* XI. V., Unic, Egyetemi Nyomda, Buda, 1844, 246. Lásd a szótárban: BARTAL: *Glossarium mediae... i. m.*, 14. 2–3. hasáb. Ennek alapján bizonyos, hogy téves az MNYTESZ azon állítása (legalábbis a szóalak tekintetében), mely szerint: „A közvetlen latin eredet csak az *adminisztratív*-val kapcsolatban lehet kérdéses, ennek német eredete is számításba jöhet.” Az első előfordulást (magyar szövegben) csupán 1848-ból ismerteti. Szerk. BENKŐ Loránd: *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*, I. kötet, A–L, MTA, Budapest, 1967, 97.
- 11 A 17. században az *administratores* szó fordult elő (először 1287-ből szótárazza a nyelvészeti irodalom), ahol utalószóként a gyám (*tutor*); illetve az *administratores armorum Turcis* azaz a török seregek támogatói kifejezést a gonosztevő (*malefactor*) szóhoz utalja a szerző, de ezeken a helyeken különösebb további magyarázat nincs. [Az alapforrás – kiindulásilag Werbőczy alapján – az egyes tárgyszavakhoz rendeli, hogy mely Werbőczy előtti (vagy önálló kutatás eredményeként: utáni) törvényben fordult elő az adott kifejezés]. ASZALAI István: *Index seu compendium operis Tripartiti, et generalis decreti, constitutionumque incliti Regni Hungariae, ac partium eidem annexarum*, Akadémiai Nyomda, Nagyszombat, 1694, I, 261., 434. A szó első előfordulására: HARMATTA: *Lexicon latinitalis... I.*, lásd *i. m.*, 72, 2. hasáb, 46–47. sor; valamint: WENZEL Gusztáv: *Codex diplomaticus Arpadianus continuatus. Árpád-kori új okmánytár*, IX., 1272–1290, MTA, Pest, 1871, 496.
- 12 A 18. században az *administratio* kifejezés szintén a gyámsággal (*tutela*) kapcsolatosan fordult elő egy hasonló jellegű szótárban, ahol a témakör *administratio tutelae et bonorum orphanalium* (azaz az árvák feletti gyámkodás és javaik kezelése) értelemben jelöltetik meg. KUBINYI Sándor: *Enchiridion lexicum incliti Regni Hungariae, seu extractus universarum legum patriarum omnes in toto Corpore Juris occurrentes Materias, inculso Opere Tripartito et Kitionichio a S. Stephano Proto – Rege, usque ad annum 1792-um juxta Ordinem alphabeticum, cum exactissimis ad Loca Decretalia Provocationibus exhibens*. Weber Simon Péter, Pozsony, 1798, 20., 747–758.
- 13 Ezt a Magyar Múzsza 1787. évi egyetlen számának 15–16. lapjain írtak bizonyítják: „Mint hogy a magyar deákságban [=latinságban] sok idegen és más nemzeteknél nem ugyanazon értelemben vétetett deák szók uralkodnak, könnyű általlátni, hogy a magyaroknak deákságát sem más nemzetek, sem a mi tulajdon maradékaink nem fogják megérteni, mihelyt a tudománybeli és törvényes dolgoknak folytatására a deák nyelv helyébe más vétetik fel.” idézi: BARTAL: *Glossarium mediae... i. m.*, XXVII.

dalom megjelenéséig az *administratio* szó esetlegesen fordult elő.¹⁴ Latin nyelvű hazai közigazgatási joggal érintőlegesen (alkötetben) foglalkozó mű szinte a magyar nyelvű műveléssel egyidejűleg jelent meg.¹⁵ A francia és a német nyelv az *administration (publique)* és a *Verwaltung* szó helyett a 17–18. században a *police* és a *Polizei* szót szélesebb értelemben közigazgatás jelentésben használta (vö.: latin *politia*), ezek csak szűkebben jelentették a rendészetet vagy rendőrséget (a francia Delamare 1705-ben és a nyomában kibontakozó német *Polizeiwissenschaft* már ismerte a mai szociális-kulturális és a gazdasági igazgatást is).¹⁶ A magyarban az adminisztráció szót 1788-ból hozza az MNYTESZ (bár az adminisztrál szót – (be)szolgáltart értelemben már 1682-ből lajstromozza, ez utóbbi forrásjelölése nem oldható fel). Az 1788-as előfordulás az alábbi: „Az Adminisztrátiának írásai Tömösvárról Budára küldettek.” E mondat forrása a *Magyar Mercurius* című folyóirat az MNYTESZ szerint, de ha az előfordulás 1788-as, akkor a *Magyar Musa* vagy a *Magyar Museum* lehet a fellelhetési hely, mivel a *Bécsi Magyar Mercurius* 1793 és 1798 között jelent meg.¹⁷ A magyar *közigazgatás* szó 1787-ben a *Magyar Kurir* hasábjain tűnt fel először, a 310. oldalon.¹⁸

Maga a reform szó ugyan nincs meg a latinban, de a *reformo, reformare* igére megy vissza, amely átalakítást jelent (megjavítás értelemben is).¹⁹ A Webster szótár szerint a középfrancia nyelvbe került innen *reformer* igeként, majd a középangolba, de még igei alakban (*reformen*) 1300 és 1350 között. A főnévi forma az igei alak részleges származéka, és mint ilyet, az angolban a francia *réforme*-ra vezetik vissza.²⁰ A magyarországi latinságban *regnum reformatum*, azaz megreformált ország kifejezésként 1254–1255-től a IV. Béla kori okleveles gyakorlat

14 A hazai nyelvű művelés megindulását ZSOLDOS Ignác (1842) és RÉCSI Emil (1854–1855) fellépésétől számítjuk. KOI Gyula: *Zsoldos Ignác (1803–1885)* = KOI Gyula: *Évszázadok mezsgyéjén. Négy magyar közigazgatás-tudós útkeresése és életpéldája*, Nemzeti Közszerzői Egyetem, Budapest, 2013, 11–46. KOI Gyula: *Zsoldos Ignác = KOI Gyula: A közigazgatás-tudományi nézetek fejlődése. Külföldi hatások a magyar közigazgatási jog és közigazgatásban művelésében a kamerálisztika időszakától a Magyar-iskola koráig*, Nemzeti Közszerzői Egyetem, Budapest, 2014, 121–140. KOI Gyula: *Récsi Emil (1822–1864)* = KOI Gyula: *Évszázadok mezsgyéjén. Négy magyar közigazgatás-tudós útkeresése és életpéldája*, Nemzeti Közszerzői Egyetem, Budapest, 2013, 47–72. KOI Gyula: *Récsi Emil = KOI Gyula: A közigazgatás-tudományi nézetek fejlődése. Külföldi hatások a magyar közigazgatási jog és közigazgatásban művelésében a kamerálisztika időszakától a Magyar-iskola koráig*, Nemzeti Közszerzői Egyetem, Budapest, 2014, 141–170. KOI Gyula: *Récsi Emil (1822–1864)* = szerk. HAMZA Gábor, SIKLÓSI Iván: *Magyar jogtudósok V.*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2015, 47–60. Felvethető, hogy Zsoldos 1842-es, szolgabírói hivatalról szóló műve második, közrendtartási rész című kötetének ábécérendben alapuló tárgyalását e régi hazai jogi nyelvi szótári hagyomány determinálhatta.

15 VIROZSIL Antal: *Juris publici Regni Hungariae specimen tertium, jus administrationis vel regiminis publici Regni Hungariae specimen tertium, jus administrationis vel regiminis publici, quod secundum avitam constitutionem hoc in regno usque ad a. 1848. viguit, ordine scientifico exhibens*, Egyetemi Nyomda, Buda, 1852, 103.

16 Bővebben: KOI: *A közigazgatás-tudományi nézetek...i. m.*, 46–52.

17 BENKŐ: *A magyar nyelv... I. kötet, A–L... i. m.*, 97.

18 Uo., 632. (Nehezen felfedezhetően, a „köz” előtaggal kezdődő, ábécérendet nélkülöző címszavak között bújjik meg az egysornyi adat).

19 Ebben az elsődleges jelentésben hozza: FINÁLY Henrik: *A latin nyelv szótára*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2002, 1680.

20 Wendalyn R. NICHOLS: *Random House Webster's Unabridged Dictionary*, Random House, New York, 2003, 1621.

egyik központi kategóriájaként ismeretes.²¹ Főnévként először magyar szövegben 1833-ban jelenik meg.²²

Az állandóság kifejezés a tantárgy azon elemeit jelenti, amelyek nélkül már önállósága vitathatóvá válna (szükségképpeni elemek), vagy amelyek a tantárgy folyamatos oktatása időtengelyében a folyamatos ismétlődés során azonos jegyekként detektálhatóak.

2. A KÖZIGAZGATÁS-ELMÉLET TANTÁRGY TÁRGYA ÉS RENDELTETÉSE (FUNKCIÓI)

A tantárggyal kapcsolatos legjelentősebb megválaszolandó alapkérdése a stúdium rendeltetésének helyes értelmezésében rejlik. Az e részben írtak egyben a tantárgy reformálásának alaptéziseit is jelentik. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem tantárgyi terminológiai nevezéktanát (*nómenklatúra*) alkalmazva: egyfelől szükséges a Közigazgatás-elmélet tantárgyat elválasztani a Közigazgatás-tudomány alapjai tantárgytól. Másfelől pedig szintén szükséges meghúzni a határokat a közigazgatási jogdogmatikával (vagy más néven a közigazgatási jog elméletével)²³ szemben. Míg a Közigazgatás-tudomány alapjai tantárgyból a közigazgatás-tudomány története, irányzatai (helyesebben: szaktudományai)²⁴ csak alapozó jelleggel kerülnek ismertetésre alapszakon, addig a tanok kifejtése éppen a közigazgatás-elmélet (mint tudomány) és a közigazgatási jogtudomány tereumát jelentik. Ilyen értelemben a Közigazgatás-elmélet (mint tantárgy) tárgya, rendeltetése és funkciója is egyben a közigazgatásra vonatkozó alapkérdések tisztázása (elnevezésbeli és etimológiai kérdések és fogalmiság; a közigazgatás-elmélet mint tudomány és tantárgy nemzetközi, illetve hazai története, kapcsolat más tudományokkal [akár a segédtudományok és kiegészítő tudományok nálunk kevésbé alkalmazott rendszerébe ágyazottan is]). A vizsgálódás nem nélkülözheti a mély tudománytörténeti és elmélettörténeti megalapozást. Ezt követi a jellegadó nézőpontok (szaktudományok) kifejtése: a kameralisztika (alapvetően a Polizeiwissenschaft rész); a közigazgatástan

21 Szűcs Jenő: *Az utolsó Árpádok*, História Könyvtár Monográfiák 1., História-MTA TTI, Budapest, 1993, 75.

22 Ezt a szót Thewrewk írta le először „reformi elveinek bókól” alakban. Erre: szerk. BENKŐ Loránd: *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*, III. kötet, Ö-ZS, MTA, Budapest, 1976, 360. Az etimológiai szótár egyébként kivételes részletességű, három folytatásban közzétett forrásjegyzéke nem adja meg az eredeti szöveg helyi fellelhetését. A forrásjegyzékekre lásd: Forrásjelzések és egyéb rövidítések = szerk. BENKŐ Loránd: *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*, I. kötet, A-L, MTA, Budapest, 1967, 43–83. Forrásjelzések és egyéb rövidítések (ideiglenes kiegészítés) = szerk. BENKŐ Loránd: *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*, II. kötet, H-O, MTA, Budapest, 1970, I–VIII. Forrásjelzések és egyéb rövidítések (kiegészítés az I. kötethez) = szerk. BENKŐ Loránd: *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*, III. kötet, Ö-ZS, MTA, Budapest, 1976, 5–16. Az eredeti forrás világhálós kereséssel volt megtalálható: PONORI THEWREWK József: *Honosi érzések. (Magyarul és németül). Patriotische Empfindungen. (Ungarisch und Deutsch)*, WEBER S. Lajos, Pozsony, 1833, 88.

23 A két fogalmat szinonimaként használja SZAMEL Lajos 1974-ben, majd 1977-ben is megjelent kötete: SZAMEL Lajos: *A magyar közigazgatás-tudomány*, KJK, Budapest, 1977, 79–160. Jelentős a korábbi irodalomban a részben Lőrincz Lajos által is írt kiadvány, amely a közigazgatás-tudományokat összehasonlító kontextusban ismertette: LŐRINCZ Lajos, NAGY Endre, SZAMEL Lajos: *A közigazgatás kutatásának tudományos irányzatai*, KJK, Budapest, 1976, 471. Egy újabb önálló elméletalkotó munka legújabb kiadásban: TAMÁS András: *A közigazgatási jog elmélete*, Szent István Társulat, Budapest, 2010, 512.

24 A fontos megkülönböztetésre helyesen mutat rá: TAMÁS: *A közigazgatási jog... i. m.*, 57, 84. lj.

és a közigazgatási jog. Egyéb nézőpontnak minősül a szervezés- és vezetéstudomány, a politológia, a szociológia, és újdonságként a filozófia²⁵ közigazgatásra vonatkozó tantételeinek kifejtése is. Új nézőpontnak minősül a New Public Management, a New Public Service, valamint a neoweberi állammodell. Mindezeket először nemzetközi alapozásban kell kifejteni, és ezekhez képest a magyarországi történeteket és a jelen problémáit külön blokkban szükséges ismertetni, kiemelten a közigazgatás-tudományi irányzat (Magyary-iskola), az 1945 és 1989 közötti tudományművelés, és az 1989 utáni hazai problematika megragadását illetően. Nem rejthető véka alá a külföldi tanok hazai hatásainak oktatása sem.

3. A KÖZIGAZGATÁS-ELMÉLET TANTÁRGY ALAPÍTÁSA

A stúdium létrehozásának nincsen egyetlen – időben megragadható – mozzanata, így ez esetben az alapítás egyfelől itt ötletadás, másfelől pedig a tárgy oktatását időben megelőző szellemi alapozás értelemben áll. Emlékezetem szerint már 2004 környékén említette nekem Professzor Úr, hogy a mesterszakon két új elméleti diszciplína oktatása volna mulhatatlanul szükséges. Nevezetesen a Közigazgatás-elméletet, illetve az Összehasonlító közigazgatás tantárgyak létrehozatalát említette ilyenként.

Tény, hogy Lőrincz Lajos professzor a két, valóban létrejött új elméleti tárgy közül az Összehasonlító közigazgatás tantárgyfelelősi pozícióját látta el, erőt főleg ezen új diszciplína kidolgozására fordította.

4. A KÖZIGAZGATÁS-ELMÉLET OKTATÁSÁNAK TÖRTÉNETE

4.1. A kezdetek és a tananyag változásai. Az oktatói személyi kör

A Közigazgatás-elmélet tantárgy oktatása keresztfélévben kezdődött, egész pontosan 2007/2008. II. félévében indult e kötelező, mesterszakon oktatott kurzus. A tantárgyfelelősi (tantárgyjegyzői) pozíciót Szamel Katalin főiskolai tanár látta el.

Két szálon is kapcsolódott a tárgyhöz Lőrincz professzor munkássága. Részben a tananyag, részben az előadások révén. A tananyag kezdetben a részben Lőrincz Lajos több írását is tartalmazó, részben pedig számos, először általa lefordított idegen nyelvű közigazgatási kultúrákban gyökeredző szakszöveget közlő, különféle kiadásokban és kétféle terjedelmi változatban jelent meg 1994-től kezdődően két kötetben, majd 2007-ben már csak egy kötetben.²⁶ A munka legfőbb értéke, hogy egyszerre, egy platformon jelenített meg részben

25 A közigazgatás-filozófia amerikai találmány, az USA közigazgatás-történetében elfoglalt helyére lásd: Leonard D. WHITE: *The Federalists. A Study in Administrative History*, I., 1789–1801, Macmillan, New York, 1948, 478. A francia irodalomból: Robert CATHERINE, Guy THUILLIER: *Introduction à une philosophie de l'Administration*, Armand COLIN, Paris, 1969, 376. A közigazgatás-filozófia hazai említése: szerk. LŐRINCZ Lajos: *Közigazgatás-tudományi antológia*, HVG-Orac, Budapest, 2007, 169.; TAMÁS: *A közigazgatási jog... i. m.*, 120–121. (a terület rendszertani elhelyezésével és kommentálásával együtt); KOI: *A közigazgatás-tudományi nézetek... i. m.*, 101, 510. lj.

26 szerk. LŐRINCZ: *Közigazgatás-tudományi... i. m.*, 1–392.

külföldi, részben hazai közigazgatási klasszikusoktól²⁷ szövegeket, illetve a külföldi és a hazai közigazgatási kultúráról írásokat, így téve lehetővé egyfelől a tájékozódást az olvasó számára, másfelől pedig alkalmassá teszi a tudományos terepet arra, hogy a külföldi és a hazai szövegek összehasonlíthatóvá válhassanak.

Ebből az anyagból az oktatás 2010-ig folyt a főtárgyból. Jelenleg a szabadon választható Közigazgatás-elmélet olvasószemináriumban a szövegek mintegy 60–75%-a az antológiából származik. 2010-ig a tárgyat Horváth Attila, Lőrincz Lajos, Lővétei István, Szamel Katalin, valamint Temesi István oktatták. Egy másik intézményből, nevezetesen a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karáról kapcsolódott be a képzésbe Gajdusчек György.

2010-ben jelent meg Szamel Katalin szerkesztésében az első Közigazgatás-elmélet című tankönyv,²⁸ melyet három másik karon hasonló alapozású, de részben eltérő tartalmiságú kiadványok²⁹ követtek. A tankönyv szerzői között találjuk a tárgy valamennyi előadóját, akik a korábbi egyetemi előadásait egészítették ki: Gajdusчек György (szociológia témakör); Horváth Attila (politikatudomány témakör); Lőrincz Lajos (igazgatástudományi, vagyis szervezés- és vezetéstudományi témakör); Lővétei István (jogdogmatikai témakör); Szamel Katalin (a közigazgatás-elmélet alapfogalmai és története; az 1945 utáni magyar közigazgatás-tudomány; jogi pozitívizmus; közigazgatástan; pszichológia témakörök); Temesi István (kamerálisztika témakör).

E körben szeretnék röviden szólni a tankönyv Lőrincz professzor által írt fejezetéről.³⁰ Az igazgatástudományi irányzatok című írás a szervezés- és vezetéstudományról (*scientific management; betriebswirtschaftliche Organisationslehre*) szól. A tanulmány nem előzmények nélküli. Lőrincz Lajos már 1973-ban, a Gazdaság- és Jogtudomány című ritka periodikában egy olyan „ártatlan” műfajban, mint a tanácskozásismertetés,³¹ „középfiatal” tudósként jelét adta, hogy képes e témáról továbbfejlesztőleg szólni. A tankönyvfejezet korrekt, és modern – professzor úr kedves francia kifejezéseinek egyikével élve – azsúrba hozott produktum, a szervezés- és vezetéstudomány kritikai történetének mintaszerű feldolgozása (Henri Fayol; Frederick Winslow Taylor; Luther Gulick; valamint Lyndall Urwick klasszikus nézetei mellett az új nézetek bemutatása is olvasható itt).

Külön kiemelendő az életmű kései szakaszában az NPM-mel szembeni kérelhetetlen fel lépés, amely ezen érvek (sír)csokorba kötését eredményezte az irányzattal szemben.³² Ezen

27 szerk. LŐRINCZ Lajos, összeáll. LŐVÉTEI István, SZAMEL Katalin: *A magyar közigazgatás-tudomány klasszikusai 1874–1947*, KJK, Budapest, 1988, 365.

28 GAJDUSCHEK György, HORVÁTH Attila, LŐVÉTEI István, LŐRINCZ Lajos (szerk.), SZAMEL Katalin, TEMESI István: *Közigazgatás-elmélet*, BCE, Budapest, 2010, 183.

29 FÁBIÁN Adrián: *Közigazgatás-elmélet*, Dialóg Campus, Pécs, 2010, 176. ÁRVA Zsuzsanna (szerk.), BALÁZS István, BARTA Attila, VESZPRÉMI Bernadett: *Közigazgatás-elmélet*, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2010, 299. KALAS Tibor, TORMA András: *Közigazgatás-elmélet*, ME ÁJK, 2010, 98.

30 LŐRINCZ Lajos: *Igazgatástudományi irányzatok* = GAJDUSCHEK György, HORVÁTH Attila, LŐVÉTEI István, LŐRINCZ Lajos (szerk.), SZAMEL Katalin, TEMESI István: *Közigazgatás-elmélet*, BCE, Budapest, 2010, 68–81.

31 Ebből is látszik, hogy téves az a nézet, hogy ne lehetne akár ilyen „kisebb jelentőségű” tárgykörben is emlékezeteset alkotni. LŐRINCZ Lajos: *A közigazgatás kutatásának szervezéstudományi irányzata. (Az MTA Szervezéstudományi Bizottságának 1973. január 30-i vitáulése)* = *Gazdaság és Jogtudomány* 7(1973)/1–2, 153–157.

32 LŐRINCZ Lajos: *Közigazgatási reformok: mítoszok és realitás*, *Közigazgatási Szemle*, 1(2007)/2, 3–13.

alapállás jogosságát az idő igazolta, bár magam az IIAS ázsiai szervezete, az IASIA 2012–2013 fordulóján rendezett, helyileg Tajvan szigetén, Tajpei városában tartott ázsiai kontinenskonferencián, ahol a tajvani Nemzeti Közigazgatási Akadémia szívésségéből és meghívására tartózkodhattam, John Wanna ausztrál professzor személyében találkoztam olyan kollégával, aki négy szemközti beszélgetésben úgy vélekedett, hogy az NPM él és virul.

A 2014–2015. tanév I. félévében Szamel Katalin főiskolai tanár oktatástól történő sajnálatos visszavonulása okán a tárgyat e sorok írója vette át. A tananyagban részleges változások keletkeztek. Az alapjegyzet, azaz a Szamel Katalin-féle Közigazgatás-elmélet tankönyv megtartása mellett az első félévben a 18. századtól 1945-ig terjedő magyar részeket az előadások, illetve a *Közigazgatás-tudományi nézetek fejlődése* című³³ nagymonográfia egyes fejezetei alapján kellett a hallgatóknak elsajátítaniuk. E kötet kissé nehezen elsajátíthatónak bizonyult, így az egy évvel későbbi tananyagban már az *Évszázadok mezsgyéjén* című³⁴ barátságosabb szövegű könyv szerepelt teljes szövegével. A *Közigazgatás-tudományi nézetek fejlődése* című kötet pedig a jelen félévben indult közigazgatási MA szak közigazgatás-tudományi szakirányán lett tananyag.

Változott az oktatói személyi kör is, mivel a Közigazgatási Tanszékről a tárgy először – még Szamel Katalin tantárgyfelelőssége alatt – 2012-től az NKE Közigazgatás-tudományi Kar Közjogi Intézet Európai és Összehasonlító Közjogi Tanszékére; majd 2016. február 1-jével az NKE Államtudományi és Közigazgatási Kar Általános Közigazgatási Jogi Intézetébe került.

Az összehasonlító közjogi tanszéki időkben a tárgyat Horváth Attila (politikatudományi témakör); Schweitzer Gábor (külföldi kameralisztika; az NPM és más új irányzatok témakör); Takács Albert (jogi pozitívizmus; jogi dogmatika; szociológia témakörök); valamint Koi Gyula (a közigazgatás-elmélet alapfogalmai és története; a külföldi közigazgatástan; a magyar kameralisztika; a magyar közigazgatási jogtudomány; a magyar közigazgatástan; az 1945 és 1989 közötti hazai közigazgatás-tudomány; a tudományunk 1989 utáni korszaka).

Ma még nem vázolható teljes pontossággal a 2016 szeptemberében tantárgyat oktató személyi állomány. Biztosnak látszik Temesi István intézetvezető úr visszatérése a tantárgy oktatásához, és a tantárgyfelelős is folytatja tevékenységét.

4.2. Vizsgáztatási metodika

A Szamel Katalin-féle időszakban a tantárgyhoz tartozó szeminárium az MA képzés nappali tagozatán a szemináriumok adta „térben” egy jól rendezett kombinált vizsgát tett lehetővé. A nappali tagozat szemináriumain (ahol magam is oktathattam), két út állt a hallgatók előtt. Vagy szóbeli contributióként az antológia szövegeinek egyikéről referáltak, vagy ennek hiányában úgynevezett házi dolgozatot írtak. (Levelező tagozaton csak a házi dolgozat írására volt lehetőség a tantárgyfelelőssel előre egyeztetett témában.)³⁵ Ennek eredménye volt az el-

33 Koi: *A közigazgatás-tudományi nézetek...i. m.*, 45–68., 121–252, 269–333.

34 Koi: *Évszázadok...i. m.*, 13–156.

35 A talán legfigyelemreméltóbb hallgatói írások egyike: GLÁZER Laura: *Bihari Ottó, az államjog professzora (1921–1983)*, Szerző, 2013, 20.

ső, kisebb súlyú részjegy. A második, nagyobb súlyú részjegyet egy rigorózus, tesztszerű és kifejtő kéréseket egyaránt tartalmazó írásbeli vizsga adta, ahol ritka volt az elégségesnél jobb érdemjegy. Kétes esetekben ezen írásbeli vizsga eredménye szolgáltatta a kiindulási alapot (e részjegy esett nagyobb súllyal a latban). A házi dolgozatok és a contributiók eredményei azonban gyakran jelentettek (némi) ameliorációt az érdemjegyek tekintetében.

Jelenleg a vizsga szóbeli kollokvium, melynek során a szigorúbb és az engedékenyebb oktatók jól kiegészítik egymást, azonban ezzel együtt is a tantárgy a mesterszakos hallgatók számára kihívást jelentő grádics a felsőoktatásban.

5. KONKLÚZIÓ

A Lőrincz Lajos-i életmű arra tanít bennünket, hogy mindig ott és akkor kell egy jó ötlet, egy derűs mondás, egy már-már elfeledett ízes, népies fordulat, ahol a problémák felmerülnek. A Közigazgatás-elmélet tantárgy csak akkor nyeri el a véglegesség igényével helyét, ha például az e dolgozat 1. pontjában is vázolt eredeti kutatások (a közigazgatás szó etimológiája) továbbra is folynak keretei között. Emellett szükség van bizonyos elméleti átalakításokra a jövőben. Annyi azért már látható, hogy napjaink túlságosan, mind a közigazgatás-tudományok, mind a jogtudományok területén jelentkező, és szinte minden publikációs lehetőséget elfoglaló gyakorlatorientáltnak látszó (de a valós gyakorlatról alig valamit mondó) kutatások sem tudják teljes egészében törölni a fogyatkozó elméleti kutatások eredményeinek közzétételére irányuló erőfeszítéseinket. A tantárgy teljes egészében alkalmas e hiányosságok pótlására mind az oktatás, mind az oktatói-kutatói eredmények közzététele területén. Ugyanis az elmélet nélküli tudomány nem más, mint a vég kezdete.

6. BIBLIOGRÁFIA

1. ASZALAI István: *Index seu compendium operis Tripartiti, et generalis decreti, constitutionomque inclyti Regni Hungariae, ac partium eidem annexarum*, Akadémiai Nyomda, Nagyszombat, 1694, 441.
2. ÁRVA Zsuzsanna (szerk.), BALÁZS István, BARTA Attila, VESZPRÉMI Bernadett: *Közigazgatás-elmélet*, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2010, 299.
3. BARTAL Antal: *Glossarium mediae et infimae latinitatis Regni Hungariae*, Franklin, Budapest, 1901, 722.
4. B. KOVÁCS Mária: *A magyar jogi szaknyelv a 18-19. század fordulóján*, Miskolci Egyetem, Miskolc, 1995, 139.
5. Robert CATHERINE, Guy THUILLIER: *Introduction á une philosophie de l'Administration*, Armand Colin, Paris, 1969, 376.
6. DEME László: *Közigazgatásunk nyelvi arculata*, A Magyar Nyelvtudományi Társaság kiadványai 162. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1982, 49.
7. szövegk. DOMANOVSKY Sándor: *Chronici Hungarici compositio saeculi XIV = Scriptores rerum Hungaricarum tempore ducum regumque stirpis Arpadianae gestarum I.*, szerk. SZENTPÉTERY Imre, Akadémiai, Budapest, 1937, 239–505.
8. FÁBIÁN Adrián: *Közigazgatás-elmélet*, Dialóg Campus, Pécs, 2010, 176.
9. FEJÉR György: *Codex diplomaticus Hungariae ac civilis*, XI., V., Unic, Egyetemi Nyomda, Buda, 1844, 246.
10. FINÁLY Henrik: *A latin nyelv szótára*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2002, X., 2132.
11. Forrásjelzések és egyéb rövidítések = *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*, I. kötet, A–L, szerk. BENKŐ Loránd, MTA, Budapest, 1967, 43–83.
12. Forrásjelzések és egyéb rövidítések (ideiglenes kiegészítés) = *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*, II. kötet, H–O, szerk. BENKŐ Loránd, MTA, Budapest, 1970, I–VIII.
13. Forrásjelzések és egyéb rövidítések (kiegészítés az I. kötethez) = *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*, III. kötet, Ö–ZS, szerk. BENKŐ Loránd, MTA, Budapest, 1976, 5–16.
14. GAJDUSCHEK György, HORVÁTH Attila, LÖVÉTEI István, LŐRINCZ Lajos (szerk.), SZAMEL Katalin, TEMESI István: *Közigazgatás-elmélet*, BCE, Budapest, 2010, 183.
15. GLÁZER Laura: *Bihari Ottó, az államjog professzora (1921–1983)*, Szerző, 2013, 20.
16. ed. HARMATTA János: *Lexicon latinitatis medi aevi Hungariae. A magyarországi középkori latinság szótára*, Vol. I., Fasc. 1., I. kötet, 1. füzet a, ab, abs – aeternaliter, Akadémiai, Budapest, 1987, LVIII, 102.
17. szövegk. HORVÁTH Cyrill: *Johannis Lemovicensis abbatis de Zirc Libellus de dictamine et dictatorio syllogismorum = Johannis Lemovicensis abbatis de Zirc (1208–1218) opera omnia*, szövegk. HORVÁTH Cyrill, Szerző, Veszprém, 1932, 35.
18. KALAS Tibor, TORMA András: *Közigazgatás-elmélet*, ME ÁJK, 2010, 98.
19. KOI Gyula: *Évszázadok mezsgyéjén. Négy magyar közigazgatás-tudós útkeresése és életpéldája*, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2013, 180.

20. KOI Gyula: *A közigazgatás-tudományi nézetek fejlődése. Külföldi hatások a magyar közigazgatási jog és közigazgatástan művelésében a kameralisztika időszakától a Magyar-iskola koráig*, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Budapest, 2014, 487.
21. KOI Gyula: *Zsoldos Ignác (1803–1885) = Koi Gyula: Évszázadok mezsgyéjén. Négy magyar közigazgatás-tudós útkeresése és életpéldája*, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Budapest, 2013, 11–46.
22. KOI Gyula: *Zsoldos Ignác = Koi Gyula: A közigazgatás-tudományi nézetek fejlődése. Külföldi hatások a magyar közigazgatási jog és közigazgatástan művelésében a kameralisztika időszakától a Magyar-iskola koráig*, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Budapest, 2014, 121–140.
23. KOI Gyula: *Récsi Emil (1822–1864) = Koi Gyula: Évszázadok mezsgyéjén. Négy magyar közigazgatás-tudós útkeresése és életpéldája*, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Budapest, 2013, 47–72.
24. KOI Gyula: *Récsi Emil = Koi Gyula: A közigazgatás-tudományi nézetek fejlődése. Külföldi hatások a magyar közigazgatási jog és közigazgatástan művelésében a kameralisztika időszakától a Magyar-iskola koráig*, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Budapest, 2014, 141–170.
25. KOI Gyula: *Récsi Emil (1822–1864) = Magyar jogtudósok V.*, szerk. HAMZA GÁBOR, SIKLÓSI IVÁN, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2015, 47–60.
26. KOVÁCS FERENC: *A magyar jogi terminológia kialakulása*, Akadémiai, Budapest, 1964, 206.
27. KUBINYI SÁNDOR: *Enchiridion lexici juris incliti Regni Hungariae, seu extractus universarum legum patriarum omnes in toto Corpore Juris occurrentes Materias, inculso Opere Tripartito et Kitionichio a S. Stephano Proto – Rege, usque ad annum 1792-um juxta Ordinem alphabeticum, cum exactissimis ad Loca Decretalia Provocationibus exhibens.* WEBER SIMON PÉTER, Pozsony, 1798, 824.
28. LŐRINCZ LAJOS: *A közigazgatás kutatásának szervezéstudományi irányzata (Az MTA Szervezéstudományi Bizottságának 1973. január 30-i vitáulése) = Gazdaság és Jogtudomány*, 7(1973)/1–2, 153–157.
29. LŐRINCZ LAJOS, NAGY ENDRE, SZAMEL LAJOS: *A közigazgatás kutatásának tudományos irányzatai*, KJK, Budapest, 1976, 471.
30. szerk. LŐRINCZ LAJOS, összeáll. LÖVÉTEI ISTVÁN, SZAMEL KATALIN: *A magyar közigazgatás-tudomány klasszikusai 1874–1947*, KJK, Budapest, 1988, 365.
31. szerk. LŐRINCZ LAJOS: *Közigazgatás-tudományi antológia*, HVG-Orac, Budapest, 2007, 392.
32. LŐRINCZ LAJOS: *Közigazgatási reformok: mítoszok és realitás*, Közigazgatási Szemle, 1(2007)/2, 3–13.
33. LŐRINCZ LAJOS: *Igazgatástudományi irányzatok = GAJDUSCHEK GYÖRGY, HORVÁTH ATTILA, LÖVÉTEI ISTVÁN, LŐRINCZ LAJOS (szerk.), SZAMEL KATALIN, TEMESI ISTVÁN: Közigazgatás-elmélet*, BCE, Budapest, 2010, 68–81.

34. *Magyary Zoltán összes munkái (1919–1922)*, sorozatszerk. PATYI András, vál., összeáll., előtan. KOI Gyula, lekt. MÁTHÉ Gábor, Nemzeti Közszerkeleti Egyetem, Budapest, 2015, 237.
35. WENDALYN R. NICHOLS: *Random House Webster's Unabridged Dictionary*, Random House, New York, 2003, XXVI, 2230.
36. PONORI THEWREWK József: *Honosi érzések (Magyarul és németül). Patriotische Empfindungen. (Ungarisch und Deutsch)*, WEBER S. Lajos, Pozsony, 1833, 120.
37. RÁBEL László: *Hivatalos nyelvünk. A közhivatalok magyartalanságainak megjavítása. Történeti és nyelvészeti tanulmány*, Szerző–Romwalter, Sopron, 1914, 237.
38. SZAMEL Lajos: *A magyar közigazgatás-tudomány*, KJK, Budapest, 1977, 412.
39. SZÜCS Jenő: *Az utolsó Árpádok*, História Könyvtár Monográfiák 1., História-MTA TTI, Budapest, 1993, 398.
40. TAMÁS András: *A közigazgatási jog elmélete*, Szent István Társulat, Budapest, 2010, 512.
41. VIROZSIL Antal: *Juris publici Regni Hungariae specimen tertium, jus administrationis vel regiminis publici Regni Hungariae specimen tertium, jus administrationis vel regiminis publici, quod secundum avitam constitutionem hoc in regno usque ad a. 1848. viguit, ordine scientifico exhibens*, Egyetemi Nyomda, Buda, 1852, 103.
42. WENZEL Gusztáv: *Codex diplomaticus Arpadianus continuatus. Árpádokori új okmánytár*, IX. 1272–1290, MTA, Pest, 1871.
43. LEONARD D. WHITE: *The Federalists. A Study in Administrative History, I. 1789–1801*, Macmillan, New York, 1948, XII, 538.

Dr. Koi Gyula (koi.gyula@uni-nke.hu): Okleveles igazgatásszervező (BKÁE ÁK, 2002); állam- és jogtudományi doktor (SZTE ÁJK, 2010); kínai szakos vendéghallgató (ELTE BTK, 2008–2010); az állam- és jogtudományok PhD-doktora (summa cum laude; SZE ÁJDI, 2014). Egyetemi adjunktus (NKE ÁKK Általános Közigazgatási Jogi Intézet), tudományos munkatárs, (MTA TK Jogtudományi Intézet). A Molnár Tamás Kutatóközpont támogatott vendégkutatója. PhD-doktori tudományos fokozatát közigazgatás-tudományi és összehasonlító közigazgatás-elméleti tárgyú doktori dolgozattal szerezte. 2005-től az Országgyűlés Mentelmi Bizottságának állandó szakértője. 3 OTKA, 6 MTA, 4 IM továbbá 1-1 NKFP, BM, OKRI és MKI kutatás résztvevője az elmúlt másfél évtizedben. 2006 óta közel 30 konferencia-előadást, konferenciapapert és kutatási jelentést készített, ezek egyharmada idegen nyelvű. Az NKE ÁKK MA szintű képzéseiben a Közigazgatás-elmélet, továbbá a Hazai és nemzetközi közigazgatás-tudomány története, illetve megszűnéséig a Helyi önkormányzati modellek kötelező diszciplínák tantárgyfelelős oktatója. Kutatási és szakterületei: Közigazgatás-elmélet (magyar és külföldi közigazgatási jog és közigazgatás; a Magyary-iskola; Magyary Zoltán összes munkáinak szövegkritikai kiadása); összehasonlító közigazgatási jog (kínai közigazgatási és alkotmányjog; kínai–oros kapcsolatok). Angol, francia, latin, német, olasz és orosz nyelven képes forrásfeldolgozásra. Több mint 150 publikációja van, ebből három önálló monográfia. 25 publikációja öt különféle idegen nyelven készült. Munkáinak idézettsége 35 műre 180 citáció.